nemisel minetasid meie linnad loomulikult need paremused, mis Hansa monopolistlik kaubanduspolitika oli endaga kaasa toonud. Rootsi aja algusel takistasid Baltimaade kaubanduslikku läbikäimist Lääne-Euroopa riikidega ka Rootsi ja Taani vahelised hõõrumised ja sõjad. Kuna Rootsimaa enda laevad Taani poolt võetavast Sundi tollist vabad olid, allus Lääne-Euroopa ja Baltimaade omavaheline kauplemine Brömsebrö rahuni a. 1645 sellele tollivõtmisele.

Tartu väliskaubanduse peakujuks oli ikka kauplemine Venemaaga veeteed mööda Emajõe kaudu Pihkva. XVII aastasaja keskel tekib Rootsi valitsusel kavatsus veeteed Tartu ja Pärnu vahel korraldada. Tartu linn on kavatsusega oma poolt täitsa päri ja loodab a. 1654 Liivimaa kaubanduse ja manufaktuuride direktorile Johann von Weidenheimile esitatud märgukirjas sellest teest Tartu kaubandusele suuri soodustusi ja paremusi. Asja teostamisel ei saadud ilusaist sõnust siiski kaugemale. Hoopis suuremaid reaalseid tagajärgi andsid Tartu püüded, Venemaaga kauplemisel monopolistlikku seisukorda pääseda. Eriti suuri jõupingutusi tegi Tartu selleks, et kaubandusele sulgeda kõige lühem tee Liivimaalt Pihkva, mis läks Riiast Vastseliina kaudu. Warneckel läheb korda Kristina privileegiumi paragrahv saada, mille järgi Tartu moodustab Liivimaal ainsa Vene kaupade laokoha. Ükski Liivi kaudu Venemaale sõitev või sealt tagasi tulev kaupmees ei tohi maateed kaudu mujalt liikuda kui ainult üle Tartu, kus ta oma kaupade kohta esitab nimestiku piirikirjutajale ja saab edasiliikumiseks vastava loa. Läbisõitvad Vene kaupmehed peavad Tartus oma kaupadega neli päeva peatuma. Selle kõrval ei ole liikumine Narva kaudu siiski keelatud, vaid võib Liivimaa ja Venemaa vahel endist viisi vabalt sündida (§ 25). Loomulikult leidsid säärased Tartu soodustused Riia linnas endale ägeda vastase. Riia protesteerib otsekohe Riia-Vastseliina tee sulgemise ja Tartule kinnitatud lao-õiguse vastu. Asi läheb a. 1647 kindralkubernerile otsustada, kes selle tüli lahendamiseks erikomisjoni nimetab. Tartu esitab komisjonile oma igivanade lao-õiguste kohta 25 dokumenti, millede põhjal küsimus Riia kahjuks otsustatakse. Juba järgmisel aastal näib kindralkuberner Riia kaevetele järgi annud olevat ja nõuab kirjas Tartu raele Vastseliina tee avamist. Tartu hoiab aga kindlasti oma privileegiumes kinnitatud õigustest kinni.

Ka kohaliku kaubitsemise alal valitsesid Tartus mitmed kitsendavad määrused, eriti võõraste kaupmeeste suhtes. Kui Suur Gild a. 1633 raele kaebab, et võõrad kaupmehed alatasa Tartus viibivad ja Tartu kodanikele „das Brot abschneiden", pealegi vaba raha Tartust ära viivad, võtab raad kohe valjud abinõud tarvitusele. Võõraid kaupmehi lubatakse ainult suurte aastalaatade ajal, mis kolmekuningapäeva järgi 7. jaanuaril ja peetripaavli-päeval 29. juunil algavad ja kümme päeva kestavad, vabalt kaubelda ja avalikke poode pidada. A. 1641 muudeti peetripaavlilaat kolmepäevaseks kalalaadaks ja pikendati jaanuarikuus peetavat aastalaata kahe nädala võrra. Need korraldused kinnitati Kristina privileegiumis: „väljaspool harilikke laada-aegu ei tohi ükski venelane või mõni muu võõras en detail ega ükski võõras teise võõraga kaubelda, vaid peavad meie Tartu linna õiguste ja statuutide järgi käima" (§ 26). Missuguste ainetega oli venelastel lubatud kaubelda ja missugustega keelatud, sellest oli jutt juba ülemal. Lisaks tähendame, et 1639. a. määruse järgi ei tohtinud venelased viljaga kaubelda ega vilja talurahvalt kaupade vastu vahetada. A. 1648 keelati võõraile ka viljade vahetamine kalade vastu.

Ägedat võitlust pidas Tartu linn maakonnas kauplemise ja n. n. „eesostu" (Vorkäuferei) vastu. 1637. a. antud kindralkuberneri määrusega keelati ära iga-